

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2004/37/ES o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům nebo mutagenům při práci

[COM(2018) 171 final – 2018/0081 (COD)]

(2018/C 440/24)

Zpravodaj: **János WELTNER**

Konzultace	Evropský parlament, 16. 4. 2018 Rada, 23/04/2018
Právní základ	čl. 153 odst. 1 a 2 a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí předsednictva	17. 4. 2018
Odpovědná specializovaná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato ve specializované sekci	19. 7. 2018
Přijato na plenárním zasedání	19. 9. 2018
Plenární zasedání č.	537
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	191/4/11

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá navrhovanou změnu směrnice o karcinogenech a mutagenech, neboť přináší objektivní údaje za účelem bezpečnějších pracovních podmínek.

1.2. Stejně jako ve svém předchozím stanovisku⁽¹⁾ EHSV vyzývá Komisi, aby provedla posouzení dopadu možného rozšíření oblasti působnosti směrnice o karcinogenech a mutagenech na látky, které jsou toxické pro reprodukci.

1.3. Vzhledem k reprotoxickým účinkům mnoha karcinogenů a mutagenů EHSV považuje za důležité, aby byla při revizích a změnách směrnice o karcinogenech a mutagenech v dohledné době věnována větší pozornost expozicím při práci, které se dotýkají žen a mužů z hlediska reprodukčních aspektů, a v případě žen pak zejména během prvního trimestru těhotenství.

1.4. EHSV je potěšen tím, že v této změně směrnice byly závazné limitní hodnoty expozice na pracovišti (BOEL) vymezeny na základě vědeckých a statistických důkazů. Přístup založený na rizicích, který je patrný v podkladových dokumentech, je pro zúčastněné strany snadno pochopitelný, a je tudíž dobrým základem pro dosažení sociálního kompromisu.

1.5. EHSV vítá postup založený na důkazech, v jehož rámci si Komise vyžádala poradenství od Vědeckého výboru pro limitní hodnoty expozice při práci (SCOEL)⁽²⁾ a Výboru pro posuzování rizik (RAC)⁽³⁾ Evropské agentury pro chemické látky (ECHA)⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 288, 31.8.2017, s. 56.

⁽²⁾ Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, SCOEL, Evropská komise, 30. 6. 2018.

⁽³⁾ Výbor pro posuzování rizik (RAC), 30. 6. 2018.

⁽⁴⁾ Evropská agentura pro chemické látky (ECHA).

1.6. EHSV považuje za nezbytné zavést pilotní výzkumné programy a ve druhé fázi celounijní programy s cílem vytvořit v rámci vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení nebo veřejného zdraví celoživotní zdravotní dohled pro všechny, kdo byli vystaveni působení karcinogenů, mutagenů a reprotoxických sloučenin. V souladu s obecným nařízením o ochraně osobních údajů ⁽⁵⁾ by tento dohled měl probíhat anonymně.

1.7. EHSV zdůrazňuje, že v zájmu lepší ochrany pracovníků před karcinogeny, mutageny a reprotoxickými látkami při práci by členské státy měly zajistit, aby inspektořaty práce disponovaly dostatečnými finančními a lidskými zdroji pro provádění svých úkolů.

1.8. EHSV doporučuje, aby všechny sloučeniny, u nichž existuje podezření, že jsou karcinogenní, mutagenní a/nebo reprotoxické, byly v tomto ohledu podrobeny vědecké analýze, a pokud to bude zapotřebí, aby byly zařazeny do oblasti působnosti směrnice o karcinogenech a mutagenech.

2. Souvislosti

2.1. Toto stanovisko souvisí se stanoviskem EHSV k tématu *Ochrana zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům nebo mutagenům při práci* ⁽⁶⁾, které bylo vypracováno ve spojitosti se změnou směrnice o karcinogenech a mutagenech v roce 2017 ⁽⁷⁾. Všechna doporučení EHSV (kromě doporučení zahrnutých v současné změně) jsou stále aktuální ⁽⁸⁾.

2.2. Cíle tohoto návrhu jsou v souladu s článkem 2 (Právo na život) a článkem 31 (Slušné a spravedlivé pracovní podmínky) Listiny základních práv EU.

2.3. Zajištění bezpečného a zdravého pracovního prostředí je strategickým cílem Evropské komise, jak se uvádí ve *Strategickém rámci EU pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014–2020* ⁽⁹⁾.

2.4. Hlavním zdravotním problémem v zemích EU-28 souvisejícím s prací je rakovina, která poškozují život a zdraví zaměstnanců téměř v takové míře jako dvě po ní následující skupiny onemocnění dohromady (muskuloskeletální poruchy a onemocnění oběhové soustavy). Její negativní dopad je také daleko větší než dopad pracovních úrazů ⁽¹⁰⁾. Přináší zaměstnancům a jejich rodinám a přátelům utrpení, vede ke špatné kvalitě života, narušuje životní pohodu a v nejhorším případě způsobuje smrt ⁽¹¹⁾.

2.5. Komise zahájila soustavný proces aktualizace směrnice o karcinogenech a mutagenech ⁽¹²⁾, aby bylo možné držet krok s novým vědeckým a technickým vývojem. Tento proces je v souladu se strategií EU pro udržitelný rozvoj, v níž byl mimo jiné stanoven cíl zajistit, aby do roku 2020 byly chemické látky vyráběny a používány a aby s nimi bylo manipulováno takovým způsobem, aby nepředstavovaly významnou hrozbu pro lidské zdraví a životní prostředí. Konečným cílem je nahradit látky vzbuzující mimořádné obavy vhodnými alternativními látkami nebo technologiemi ⁽¹³⁾.

3. Návrh Komise

3.1. V souladu s tímto procesem a na základě pracovních dokumentů SWD(2018) 87 a 88 navrhla Evropská komise další změnu „směrnice 2004/37/ES o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům nebo mutagenům při práci“ ve svém dokumentu COM(2018) 171 ⁽¹⁴⁾. EHSV změnu uvedené směrnice v roce 2017 podpořil. Do stávající změny je zařazeno pět látek ⁽¹⁵⁾:

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 33, článek 4, a viz též body 35, 45, 52, 53 a 155.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 288, 31.8.2017, s. 56.

⁽⁷⁾ COM(2017) 11 final.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 288, 31.8.2017, s. 56.

⁽⁹⁾ COM(2014) 332 final.

⁽¹⁰⁾ EU-OSHA (2017).

⁽¹¹⁾ SWD(2018) 88, COM(2017) 11 final.

⁽¹²⁾ Směrnice 2004/37/ES.

⁽¹³⁾ Eurostat, „Udržitelný rozvoj v EU“, s. 189.

⁽¹⁴⁾ Postup 2018/0081 (COD).

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 288, 31.8.2017, s. 56.

3.1.1. *Kadmium a jeho anorganické sloučeniny v oblasti působnosti směrnice o karcinogenech a mutagenech*: k povoláním, v nichž dochází k expozici, patří produkce a rafinace kadmia, výroba nikl-kadmiových baterií, výroba a formulace kadmiových pigmentů, výroba kadmiových slitin, mechanické pokovování, tavba zinku a mědi, těžba rud neželezných kovů, tvrdé pájení pomocí pájecího kovu ze slitiny stříbro-kadmium-stříbro, výroba sloučenin polyvinylchloridu a recyklace kovového šrotu a Ni-Cd baterií. Komise odhaduje, že ohroženo je zhruba 10 000 zaměstnanců.

3.1.2. *Beryllium a anorganické sloučeniny beryllia v oblasti působnosti směrnice o karcinogenech a mutagenech*: bylo určeno deset průmyslových odvětví, například slévárny, sklárny a laboratoře, v nichž zaměstnancům hrozí expozice berylliu. Ve velkém rozsahu se vyrábí slitiny beryllia s mědí, hliníkem, hořčíkem a niklem. Přibližně 80 % veškerého beryllia se používá ve slitinách s mědí. Expozice berylliu způsobuje rakovinu plic a neléčitelnou chronickou berylliózu. Komise odhaduje, že ohroženo je 54 000 zaměstnanců.

3.1.3. *Kyselina arseničná a její soli, jakož i anorganické sloučeniny arsenu v oblasti působnosti směrnice o karcinogenech a mutagenech*: k expozici sloučeninám arsenu dochází například při výrobě mědi a zinku, jakož i v odvětvích sklářství, elektroniky a v chemickém průmyslu. Komise odhaduje, že ohroženo je 7 900–15 300 zaměstnanců.

3.1.4. *Formaldehyd*: vyskytuje se při výrobě formaldehydu a v celé řadě výrobků (lepidla a těsnící prostředky, výrobky pro povrchovou úpravu, polymery, biocidní látky a laboratorní chemikálie). K expozici může docházet i při činnostech, jako jsou stavebnictví a stavitelské práce, a při výrobě kůží a kožešin, celulózy, papíru a papírenských výrobků, textilu a dřeva a výrobků ze dřeva. Formaldehyd se používá i ke konzervaci tkání a jako dezinfekční prostředek na pracovištích patologie a na pitevnách. Komise odhaduje, že ohrožen je přibližně jeden milion zaměstnanců.

3.1.5. *4,4'-Methylen-bis(2-chloroanilin) („MOCA“)*: zaměstnanci, u nichž dochází k expozici, pracují v odvětví plastů, kde se MOCA používá k tváření dílů z polyuretanového elastomeru v 89 závodech v celé EU. Komise odhaduje, že ohroženo je 350 zaměstnanců.

3.2. Členské státy mají různé přístupy. Některé definovaly BOEL pro velký počet látek, které jsou karcinogenní, mutagenní nebo toxické pro reprodukci (CMR); jiné jen pro málo z nich. Tento návrh uvádí pět látek, přičemž pro žádnou z nich neexistuje unijní limitní hodnota expozice na pracovišti (OEL). Dvanáct členských států (BE, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, HU, LT, LV, NL, SE) nemá žádnou OEL pro jednu z uvedených pěti látek. Tři členské státy nemají žádnou OEL pro všech pět látek (IT, LU, MT). Výše těchto závazných limitních hodnot expozice na pracovišti se může stát od státu lišit. EHSV proto vítá návrh na změnu směrnice 2004/37/ES, jež stanoví minimální limitní hodnoty expozice na pracovišti na evropské úrovni a která, jakmile vstoupí v platnost, zajistí stejné pracovní podmínky pro všechny zaměstnance ve všech členských státech, kteří jsou působení těchto škodlivých látek vystaveni.

3.3. Odhady na základě studie Risk & Policy Analysts Limited (RPA 2018) ⁽¹⁶⁾ ukazují, že pokud by byl tento návrh přijat, zlepšil by v dlouhodobém výhledu pracovní podmínky pro více než jeden milion zaměstnanců v EU a předešel by více než 22 000 případů onemocnění souvisejících s prací. Stávající zatížení v důsledku chorob se odhaduje za posledních 40 let a zahrnuje 24 770 případů onemocnění souvisejících s prací. Jestliže nebudou přijata žádná opatření, bude budoucí zatížení v důsledku chorob zahrnovat 24 689 nových případů během nadcházejících 60 let.

3.4. Podle pracovního dokumentu útvarů Komise je proto vhodné na základě výše uvedených informací zvážit aktualizaci směrnice o karcinogenech a mutagenech. Zásady jsou stejné jako ve směrnici o karcinogenech a mutagenech a v její předešlé změně. Tato změna rozšiřuje předcházející seznam uvedený v příloze směrnice o karcinogenech a mutagenech o pět výše uvedených sloučenin.

3.5. Výbor SCOEL poskytl vědecké poradenství týkající se kadmia, beryllia a formaldehydu, výbor RAC pro kyselinu arseničnou a MOCA. Tripartitní Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci přijal stanoviska ke všem pěti látkám.

⁽¹⁶⁾ Třetí změna směrnice o karcinogenech a mutagenech.

3.6. OEL pro těchto pět karcinogenů a mutagenů byly stanoveny na základě vědeckých údajů a s ohledem na budoucí zdravotní důsledky. Byly zohledněny i různé hospodářské důsledky.

4. Obecné připomínky

4.1. Hlavním cílem a oblastí působnosti této změny je rozšířit seznam ve směrnici o karcinogenech a mutagenech, který se v této chvíli omezuje na karcinogeny a mutageny. Později by se mělo zvážit případné rozšíření s cílem zahrnout látky, které jsou toxické pro reprodukci nebo jiné tělesné funkce, jak se uvádí ve stanovisku EHSV⁽¹⁷⁾.

4.2. Toto stanovisko nachází oporu i v „Monitorovací zprávě o pokroku při plnění cílů udržitelného rozvoje v kontextu EU“⁽¹⁸⁾, kterou v roce 2017 vypracoval Eurostat: „V roce 2015 bylo v EU spotřebováno 350 milionů tun chemických látek. Z toho tvořily 127 milionů tun látky klasifikované jako nebezpečné pro životní prostředí a 221 milionů tun látky, které mohou poškodit lidské zdraví. Spotřeba toxických chemických látek se sice v krátkodobém i dlouhodobém výhledu snížila, podíl nejtoxičtějších chemických látek na celkové spotřebě chemických látek se však téměř nezměnil.“ (Podíl karcinogenních, mutagenních a reprotoxických látek na celkové spotřebě chemických látek v EU představoval v roce 2004 10,7 % a v roce 2015 10,3 %).

4.3. Strategie EU proti rakovině jako nemoci z povolání by se měla více zaměřit na ženy.

4.3.1. Vzorce expozice a vzorce místa výskytu rakoviny se mohou u mužů a žen lišit. Například rakovina prsu se u mužů vyskytuje velmi vzácně, zatímco u žen se jedná o nejčastější formu rakoviny. Řada expozic na pracovišti může přispívat ke vzniku rakoviny prsu. K získání relevantních údajů pro účely rozhodování je třeba analyzovat výskyt převážně genderově specifických typů rakoviny samostatně u žen a mužů, nikoli u celé populace zaměstnanců.

4.3.2. Výbor žádá Komisi, aby se v dalších revizích směrnice systematictěji věnovala expozicím karcinogenům na pracovišti, které se dotýkají žen. Mnoho druhů povolání, která vykonávají především ženy (zdravotnictví, úklidové práce, kadeřnické práce atd.), je spojeno s expozicí karcinogenním látkám. V tomto ohledu by měla být stanovena závazná preventivní opatření (např. komory s negativním tlakem pro přípravu cytostatických produktů k injekčnímu podávání zaměstnanci ve zdravotnických zařízeních).

4.4. Pokud jde o jednotný trh, považuje EHSV za důležité, aby Komise ve směrnici o karcinogenech a mutagenech stanovila metodiku pro přijetí hodnot BOEL. Tento postup by měl zahrnovat rozsáhlé konzultace se sociálními partnery, členskými státy a dalšími zúčastněnými stranami včetně nevládních organizací. Podle EHSV vyžadují zvláštní pozornost dva prvky – zaprvé jednotnost hodnot BOEL ve vztahu k míře rizika u jednotlivých sloučenin a zadruhé nutnost stanovit hodnoty BOEL na základě vědeckých důkazů, včetně návazného sledování změn ve výskytu onemocnění souvisejících s prací. Musí zohledňovat různé faktory, jako je proveditelnost a možnost měření úrovně expozice. Aby zaměstnavatelům pomohly stanovit si priority v oblasti preventivních opatření, měly by explicitně odkazovat na míru rizika spojenou s úrovní expozice.

4.5. U většiny sloučenin existuje dlouhá doba latence mezi první expozicí a vznikem rakoviny. EHSV považuje za nutné, aby byli zaměstnanci chráněni zajištěním celoživotního lékařského dohledu v rámci systémů sociálního zabezpečení nebo vnitrostátních systémů zdravotní péče pro všechny zaměstnance, kterým hrozí expozice. Tyto údaje může poskytnout Eurostat s cílem přispět k vylepšení strategie pro udržitelný rozvoj.

4.6. Řízení záležitostí v oblasti veřejného zdraví musí být založeno výhradně na právních předpisech, které vycházejí z důkazů. Tyto důkazy lze získat pomocí vědecké analýzy na základě kvalitních a statisticky vyhodnotitelných údajů. Tento požadavek je podpořen i přímo v obecném nařízení o ochraně osobních údajů⁽¹⁹⁾, a to v článku 9, který se týká zpracování zvláštních kategorií osobních údajů⁽²⁰⁾. Je rovněž nutné zohlednit další právní aspekty v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/24/EU⁽²¹⁾.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 288, 31.8.2017, s. 56.

⁽¹⁸⁾ „Udržitelný rozvoj v Evropské unii: Monitorovací zpráva o pokroku při plnění cílů udržitelného rozvoje v kontextu EU“, Eurostat, 2017, s. 246.

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1.

⁽²⁰⁾ Úř. věst. L 119, 4.5.2016, čl. 9 písm. h), „zpracování je nezbytné pro účely preventivního nebo pracovního lékařství, pro posouzení pracovní schopnosti zaměstnance (...) na základě práva Unie nebo členského státu nebo (...)“.

⁽²¹⁾ Úř. věst. L 88, 4.4.2011, s. 45. Viz též Úř. věst. L 354, 31.12.2008, s. 70, článek 2.

4.7. EHSV znovu doporučuje soustředit větší úsilí na vědecké a statistické studie. Rakovina z povolání může mít více příčin. Větší pozornost a finančních prostředků je třeba věnovat zkoumání důsledků a potenciálních interakcí kombinované expozice různým činitelům.

4.8. EHSV zdůrazňuje, že jedním z hlavních úkolů v oblasti ochrany zaměstnanců před karcinogeny, mutageny a reprotoxickými látkami na pracovišti je posílení kontroly provádění a uplatňování směrnice o karcinogenech a mutagenech. Členské státy by měly zajistit, aby inspektoráty práce disponovaly dostatečnými finančními a lidskými zdroji pro provádění svých úkolů a zároveň společně, zejména malým a středním podnikům, pomáhaly vyhovět těmto ustanovením. Měly by posílit svou spolupráci s Evropskou agenturou pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Při hodnocení rizik v této oblasti může pomoci obecně rozšířené používání internetové platformy OiRA (on-line interaktivní hodnocení rizik).

5. Konkrétní připomínky

5.1. Kromě povinnosti prevence a ochrany zdraví při práci a nutnosti přizpůsobit práci člověku, které jsou zakotveny v evropských právních předpisech, upozorňuje EHSV na nebezpečí toho, že neúčinná prevence expozice karcinogenům, mutagenům a látkám toxickým pro reprodukci by mohla mít nepříznivé důsledky pro podniky, například vyšší náklady a sníženou produktivitu kvůli absencím, náklady na odškodnění stěžovatelů, ztrátu odbornosti a narušení hospodářské soutěže, a pro členské státy v důsledku zvýšených nákladů na sociální zabezpečení a ušlých daňových příjmů.

5.2. Orgány členských států a subjekty zastupující zaměstnavatele a zaměstnance v rámci tripartitního Poradního výboru pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci by velmi uvítaly právní jasnost a zvýšenou ochranu, kterou by přinesly nižší OEL pro uvedené látky.

V Bruselu dne 19. září 2018.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER
